

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ:

BLUDNÉ DUŠE.

HISTORICKÝ ROMÁN.

"Toho tuláka že mám vpustit knížecí milosti?"

"Nerozuměl — on?"

Pan kníže byl nějak nevrly. Takhle se už dávno na lokaje nevrhl. Načesaná a nejmnohemší voňavkami napaštěná hlava komorníková zmizela však ve dveřích okamžitě a na prahu vedoucí do knížecí "pracovny" objevila se vyzáblá, zažloutlá tvář Refundova.

Kníže pán ustoupil o dva kroky zpět a poněkud mdlé oko jeho spočinulo opět na stolisté růži vetkané v těžkém koberec. Zimní slunce, vniknávající vysokým oknem zastřeným do pola skvostnými záslonami z měnivého damašku, osvětlovalo plným jasnem pomněnky, jejichž drobné kvítky vyhledávaly jako by nesměle uprostřed královen květeny.

"Tvé jméno?"

Tato slova, zdálo se, že se prouala těsně sevřenými knížecíma rtoma příliš těžce. Oko jeho milost zavádilo o pomněnku, jejíž kalně modrá barva jako by zalévá, na byla slzami.

"Refunda!"

Kníže pán sevřel rty ještě těsněji — a chudák — modravá pomněnka na koberec ucítila celou tíži knížecí nohy.

"Tvé pravé jméno?"

Kníže pán podíval se poprvé Refundovi do tváře, ale rychle, a už zase zraky jeho tékaly po rozkošných květinách koberecových.

"Mé pravé jméno?" — Refunda

se usmál a upřel své oči na pana knížete, jako dvě dýky, které ruka mistelova nejdříve své oběti ukáže a potom jejich ostřím hledá jeho srdce. Kníže pán šlápl nyní hezky z ostru na sněhobílou lilii.

"Pochováno, zahrabáno, zaka-páno! — A co panu knížeti do žebráka! Co jeho milosti do tuláka! Co jeho osvícenosti do poběhlíka!"

Refunda postoupil o pět kroků blíže, ale vášnivým květinám na koberec jeho noha neublížila; vyhnul se jim.

Kníže pán octl se až u samého okna.

"Pan kníže se mne bojí? — Ještě jsem živ a za živa prý lidé ne-straší! — Pan kníže si mne poručil zavolati a já poslechl!"

"Kdys povídali si služebníci moji, že tudy chodí člověk a že ho všude jmenují Refundou. Zkusí prý mnoho, někdy noclehuje i pod širým nebem. — Bylo mi ho líto. — Alys nemusil se toulati, abys nemusil žebrat!"

Kníže pán podával Refundovi hezký váček s penězi a dopověděl... "Až budeš potřebovat, o-hlas se u mého pokladníka!"

Kníže pán se při těchto slo-vech obrátil k oknu; ale ruka Re-fundova se ani nepohnula a ko-lem vysehlých rtů poletoval mu úsměv, kterým změnil se náhle výraz obličej jeho k nepoznání. Tvář starého muže hluboké brá-zy jen hrály, na čele vrásky se mu rozevíraly a v těchto rysech, nezvyklých u Refundy, jevílo se také cosi šlechtického, řekl bych skorem knížecím. — Či spočíva-lo snad pravdy v řečích lidí, když uviděše Refundu s hlavou vztyčenou a prsou vypjatým, říkali, že si vykračuje jako Švarcenberk!

"Pane kníže, já ještě nikomu neřekl: dejte kus chleba. Já se ještě za žádnými dveřmi nemodlil a já nikoho neobtěžoval dosud almužnou! — Refundovi dají, kam přijde, sami a rádi. A pobízejí

ho! Zaplat vám Pánbůh vaši do-brotivost! — A buďte, pane kní-že, vesel a zdrav!"

Starý muž dávno už odešel a pan kníže seděl ještě v pohovec. Přeceť již odbyla bravými zvuky nade stolkem drahocenné práce řezbářské hezkou chvílí druhá ho-dina — a v ten čas každinký den si kníže pán vyjížděl mohutnými alejemi kaštanovými na lesklém vraníku.

"Pochováno, zahrabáno, zaka-páno! — Má pravdu; co mi do tuláka, co mi do poběhlíka!"

Kníže pán se náhle vzchopil, ale prudce, tak jako by v tom ještě svižnost dvacetiletá, a za-zvonil, div že neutřhl skvostnou, zlatem a stříbrem vyšívanou stu-hu, na níž byl stříbrný zvonec za-věšen. Dvěře se rázem otevřely a v nich objevila se opět načesaná a všemožnými voňavkami napaště-ná hlava s obrovským copem.

"Ráčí poručeti vaše milost knížecí? — Druhá hodina už dáv-no minula!"

"Vím, osle!"

Načesaná s obrovským copem několikrát sebou zatřela. Kníže pán neřekl už svému sluhovi "osle" dobré dva měsíce, až zase dnes. A zatím je vinen ten tulák, ten po-běhlík...

"Proč ho ráčila vaše osvícenost k sobě pouštět! Já sám bych—"

"Mlčís? — Ať osedlají Obero-na!"

"Ve čtvrt hodině budou tři! A ke třetí hodině přijde s poklonou pan děkan ze S..."

"Jde-li mi s očí?"

Kníže pán zadupl zlostně no-hou, až se celý koberec posunul.

Chudinky — stolisté růže! — Pan kníže vyjel ze zátku try-skem a za městečkem nechal za sebou sluhu dobrou čtvrt hodiny.

Kolem kostela stavěli kramáři boudy; pozejtří tu měl být jar-mark. Oberon pana knížete strhl je chudákům i s bednami, v nichž měli uschované zboží. Kramáři zahryzli své zuby do rtů a za-tali ruce; — ale mlčeli jako pěny.

"Viděli jste ho?"

"Jak pak ne!" — Jel, jako když hrom bije!"

"Letos se tu pozdržel. Ani ne-pamatují, aby milostivá vrchnost tak dlouho byla na zdejší zám-ku. Jindy sem přijíždí jen na několik dní. Je to pro nás vy-znamenání!"

"Dbá nás! — A proto ať žije náš milostivý kníže pán!"

A tři "měšťané" pozdvihli v šenkovně plecháče a pili na zdra-ví milostivé vrchnosti. — Ubozí měšťané! — Ubohá česká měste-čka!

XIII.

Druhou neděli adventní vyná-šeli v Jiřicích od Květu velikou, dubovou, na modro natřenou jar-maru. Musili ji nésti čtyři a je-ště vždycky po každém pátém kro-ku odpočívali. Z lesů říci sice ostrý, zimní vítr; ale přenášecům se činul pot tvářemi potokem. Ko-lem jarmary vykračovali si dva mužové. Z Jiřic nebyli. Bylo to znáti už na sto krokův, aniž by se jim člověk potřeboval podívat do obličejů. Na hlavách měli klobouky "na faeku", u boků šavle v ošumělých kožených pochvách a v pravicích hole s blýskavými knoflíky. Šosaté kabáty jim sá-haly až přes kolena a na stře-ších lesky se zdaleka bílé, čisté vyleštěné přasky. Na zádech hou-

paly se jim na polo rezavé ručnice, a nichž se při výstřelu užívalo kladívka. Byli to poslové vrchnostenského úřadu. Někdy jim říkali "bířiči"; tenkrát je však nazývali "mušketyři." Zástup dětí je provázal. Mušketyř ob-jevil se sice v Jiřicích za rok více-krát; ale takhle se šavli u boku a s ručnicí na zádech ještě nikdy. A také si byli vrchnostění slu-hové poslání svého vědomí nej-větší měrou. Jako oni se rozhlí-želi dnes Jiřicemi, jako oni kráčeli dnes "podlešáckou" vesnicí, ne-rozhlíželi se ani generál, když pro-jíždí šiky rozestavených plukův, a nekráčí ani nejvyšší sudí, když si jde zasednout na stoličce, na které rozhoduje o životě a smrti obžalovaně.

Před Ouřadovic statkem vy-škřikali oba mušketyři jako by jed-nými ústy "halt!" Nosiči posta-vili jarmaru na zemi, ale nějak nešťastně. Překotila se, dvěře se prudce rozletěly a archiyem obce Jiřické zalaškoval si zimní vítr. Mušketyři zalknuli, jak uměli nej-lépe, a děti provodily výbuch ma-lopanského vzteku veselým smě-chem. Ale ani jediný kluk se ne-hnul aby vyrval větru kusy rež-ného papíru, na němž bezpochyby že na každém byl vrchnostenský rozkaz s nečitelným podpisem. — Co by také mohlo za jinou listinu zablouditi do Jiřic? Mušketyři klnuli poznovu; až ospěli neboží! Papíry, které vítr nezanesl do ne-dalekého rybníka, museli sebrati sami.

Ouřada stál na zápraží s oběma rukama podepřenýma v bok. Již podruhé zaskřípal zuby, že se stala takhle nehoda. Byl trochu pověr-čiv. Dnes k němu přinášeli — ry-chtářská "lejstra" a obecní jar-maru. A hned poprvé nehoda.

"Vrata rozevřete! — Dokofán! — Jářku, Vavřino, neslyšís! — Takováhle čest tomuto statku je-ště nikdy se nestala! — Nesou k nám obecní jarmaru! — Hej, Ti-těro!"

Ouřada volal na pohůnka, kte-rý si před stáji mnul oči jako u vyjevení. A dále ve dvoře u vrat za humny dlel mladý hoch s hlavou opřenou o starý štěp. A když zaslechl otevřené hlas, že k nim nesou obecní jarmaru, zachvěl se. Mimoděk zaletělo oko jeho naho-ru do staré koruny štěpové. Zdálo se mu, jako by do opadálých vět-ví bylo náhle cosi přiletělo; ale on zatím pohnul prudčeji suchý-mi haluzemi zimní vítr.

"Neslyšís, Vavřino? — Ohluchl jsi? — To věřím že! — Však já ti od toho pomohu!"

Vavřina opravdu už neslyšel, ja-ko by byl ohluchl naprosto.

"S touhle obecní jarmarou ne-sou k nám rakev, do níž, kdo ví, kdo všecko bude položen! Snad do té rakevy budou chtít zavřati tebe, Světluško, abych tě už více-krát neviděl, abych už na tebe nikdy nemohl ani slova — ani je-diného slova promluvit! Ale já jim to víko strhnu, i kdyby mne samotného za to měli pochovat!"

A rozložitá koruna — stará, zkošená jabloní hlava — při těchhle slovech Vavřinových div-ně se kývala, jako by mu chtěla říci: "A zdaž toho dokážeš!"

"Vědro piva vypijete si na můj vrub! — Ať v Jiřicích pamatují na den, kdy přenášeli k Ouřado-vi obecní jarmaru! — A vy, páni mušketyři, pojďte dál! Paníma-pro vás něco uchystala!"

Ze světnice zaváhala pečinka. — Dnes ráno nemohla selka ani na ranní. Musila zadělat z "vej-ražky", rozetřít máku na půl čtvrtce, a Ouřada vybíral zatím

nejkrásnější selátko. Chtěl se dát viděti a mušketyřskou přízeň si vydobyti okamžitě. Tak platí leckde ještě dnes, že poslové ú-řední ledacos dokážou a že je-jich náklonnost už stojí za dobré slovo, natož pak tenkrát! A mu-šketyřská přízeň dobývala se nej-snadněji navlažováním vyprah-lých brdel a krmením nenasyt-ných žaludkův. Ouřada to uměl chytře navléknouti; nebyť na-darmo "krajákem".

Na zdraví a dlouhé panování novému rychtáři v Jiřicích!

Mušketýři zdvihli plně napě-něné džbánky nad hlavami, potom je přiložili k okoralým rtům a vyprázdňovali do pola.

"A zde vám posílá pan direk-tor velké psaní!"

Mušketýř vytáhl z náprsní kapsy list zapečetěný červeným voskem, v němž vytlačen byl kní-žecí erb, vstal a podal jej Ouřado-vi. Sedlák vzal psaní do rukou se zvláštní uctivostí. Dříve si ještě opatrně otřel ruce o tmavě soukené kalhoty. Ouřada otevřel list ještě opatrněji a zahleděl se do něho, jako by každé slovo chtěl pohltnout. Psaní bylo něme-cké. Ouřada sice také něco uměl; za mladých let sloužil kdysi za Litoměřicemi a s "formany" Sa-síky, když se ho poptávali po o-bilí — se ještě tak tak dovedl smluviti; ale tomuhle dnes ne-rozuměl. Snad samou radostí, že nejbláženější jeho sen se vyplnil tak nenadále.

Mušketýř mu však obsah listu z kanceláře jemnostpána vysvě-tli se řídkou ochotou.

"Zítra o desáté máte se dosta-vit v kanceláři k přísaze."

Mušketýř podával levicí Ouřa-dovi list zpět a pravicí sáhl po džbáncu. Byl už zase napěněn, až skorem přetékal.

Ouřada přisedl blíže k oběma poslům úředním.

"Jářku, příteli, a nevíte nic, jak to dopadne?"

Ouřada ukázal při těhle otázce ku Květovic statku.

Mušketýř zakýval povážlivě hlavou.

Panímámě u kamen stajil se po-vážlivě v prsou dech. Otázce mu-žově porozuměla taktéž okamžitě. "Nechtěl bych nosit dnes, rych-táři, jeho hlavu!"

Dráb pronesl tento výrok div-ným zvukem a provodil jej ještě divnějším posunkem.

Panímámě u kamen dělaly se mezi očima mžitky. Nemohla ta-kořka ani rozeznat, zdali už kůže na selátko dosti barevná. A sel-ka Ouřadová byla nějaká kuchař-ka; i oku dovedla již uchystati pochoutku, natož pak jazyku.

"A že to tak dlouho protahu-jí?"

Ouřada přisedl ještě blíže.

Mušketýř zakýval opět povážli-vě hlavou.

"Slyšel jste, že někdy páni ně-komu něco "šenkovali"? Nevíte-li, když si kočka chytí myš, že ji ještě pustí, že si s jejím životem hraje, mnohdy hezkou chvílí; člo-věk se musí té kočcei manýře smát —"

Mušketýř se zamlčel, vstal jako by mimoděk, a zašel k oknu, aby se rozhlédl po návsi. Byl by si rovnával pány s kočkou a jejich nápady s manýrou kočcei.

"Sedněte, příteli! — Pijte, jez-te! — Máme ještě jedno! — Chej, abyste Ouřadu nepomluvili. — Pa-nímámě — ještě není to druhé? — Kš-li šlak vám dnes do těch kamen vlezl! — Jářku, příteli! — A nedejte se pobízet!"

Mladší mušketyř se namál. Na-padlo jej: oni a dát se pobízet! Sluhové úřední či vrchnostění nedali se snad ještě nikdy k ně-mu pobízet.

Starší dráb se však od okna ne-hýbal. Zahleděl se nějak neod-vratně ke statku, odkudž vynesli dnes obecní jarmaru. A při tom si přešel několikrát pravici načer-venalou, bezvousou tvář a po ka-ždé zavrtěl hlavou, až mu cop svá-zaný rudou pentlíčkou po zádech poskočil, jako mladé hádč, když si v husté lesní trávě zahrává zvo-nečky.

"Květ dostal návštěvu!" pro-hodil náhle odvrátiv se od okna a uspouliv nadufelé rty k uštěpá-nému úsměvu. — "Pan páter! — Jde ho potěšit; dnes toho bude potřebovat. Já vím, že by raději půl statku za dnešní den oželel."

Mušketýř již zase seděl za sto-lem a utíral si rty, na nichž bělela se mu hustá pěna po výtečném pivě.

Ouřada se usmál jak uměl nej-přivětivěji. Na tváři jeví se mu výraz nejpříjemnější spokojenosti.

"Však mu to budou u nás vši-ckni přát. Nebylo s ním už k vydržení. S našincem jedva že promluvil... Pravý Podlešák! Slyšíte-li, Ouřado? — Jak jsem vás viděl ponejprv, napadlo mne ihned: "tenhle se v Podlesí nenarodil," Podlešáctví kouká jim i z bot. A přece jsou nafoukanci! — Počkejte; jak oni vám ty tváře splasknou a hřebínky na valících paličkách ochlípnou... vy kuřa-ta!"

Mušketýř udeřil pěstí na stůl.

"Věřte, Ouřado, jaktěživ jsem nešel nikdy nikam tak rád, jako dneska do Jiřic. Tohle měli páni udělat už před několika lety. — Říká se odjakživa: Podlešácká pýcha je nejhorší. A Květ má tu pýchu i v kapsách!"

Mušketýř se dal do lomožného amíchu.

"A což teprve ta jeho princez-na! — Tluče to do ní od maličko-sti! Jářku, Ouřado, čtou-li pak také vaše děti! — A přece vyro-stou i bez toho! Vavřina je švar-ný hoch, jen květe; — je vidět, že má vaši krev..."

Mušketýř se na okamžik zaml-čel; ale trvalo to jen chvíli, co by se tak domodlil člověk "otě-čnás" až ku slovům: odpusť nám naše viny —

"A jaké jí dal jméno! — Kdy-byste snesl kalendáře Bůh ví od-kuď a hledal v nich Světlušku, oči byste si vykoulal a nenašel byste přece nic! Jářku, Ouřado: kdyby to byl takhle kníže, hrabě, baron; — ale sedlák! Není už to-hle podlešácká pýcha? A proto s takovou pýchou na pranýř — pod trdlici! Rozumíte mi, Ouřa-do?"

Dráb si zase utřel pravici bílou pěnu, jež se mu tentokrát táhla i po pečlivě oholené bradě.

Panímámě u kamen přecházel sluch a před očima utvořily se jí mlhy slzami. Vždyť tu zapíjeli dnes v tom jejích statku cizí lidé štěstí a pokoj; její muž jim ná-ležal a přítřz a při tom se mu oči jen jiskřily a tvář samou laskavo-stí rozplývala.

Pokračování.

Dr. Geo. F. Šimánek
český lékař a ranhojčí

v čísle 1262 Jižní 13. ul., Omaha.
Úřední hodiny: Od 8 do 4:30 odp.; od 6:30 do 7:30 večer. — Tel. 3769.
Res. Tel. Douglas 1964.